

наполегливість, самостійність, обов'язковість тощо. Ці якості пов'язані з моральною свідомістю, яка керує і коригує їх прояв; третя група – витримка, стриманість, ввічливість, володіння собою. Вони допомагають контролювати і гальмувати негативні прояви у поведінці; четверта група – діловитість, навички і звички у поведінці, уміння її організувати, моральний досвід особистості. Ці якості певною мірою допомагають швидше досягати мети і зосередити в основному увагу на змісті вчинків; п'ята група – здатність до самооцінки, самокритичність, вимогливість з себе, справедливе ставлення до інших. Ці якості сприяють самовдосконаленню і створенню позитивної моральної атмосфери для подальшого розвитку особистості [4, с. 191].

Таким чином, формування морально-етичних цінностей у молодших школярів базується на необхідності допомогти дитині повноцінно увійти в існуючий навколо неї світ, не втрачаючи при цьому своєї індивідуальності, свого власного неповторного світу.

Список використаних джерел

1. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : в 5 т. – К. : Рад. шк., 1977. – Т. 3. – С. 7-279.
2. Генік М.С. Формування морально-етичних цінностей молодших школярів засобами українського народознавства. / М. С. Генік. – Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук: 13.00.07 – теорія і методика виховання, 2008. – 20с.
3. Сухомлинська О.В. Сучасні цінності у вихованні / О. Сухомлинська // Шлях освіти. – 1996. - №1. – С 17-28.
4. Долинский Н. И. Некоторые аспекты активизации нравственного компонента современной образовательной деятельности / Н. И. Долинский // Сборник трудов II Всероссийской научной конференции. – Тольятти : ТГУ, 2005. – С. 189–193.

УДК 373.3.015.3:159.954

Лалак Наталія Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри теорії та методики початкової освіти,

Гольча Катерина Юріївна,

магістр спеціальності «Початкова освіта»,

Мукачівський державний університет

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ДЖЕРЕЛО ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Упродовж останніх років науковці, педагоги-практики зосереджують увагу переважно на розробці і впровадженні нового змісту початкової освіти, підручниках, інноваційних технологіях, новій системі оцінювання. Безперечно, без цих складників немає освітнього процесу, не відбувається творчий розвиток

учнів. Проте, на нашу думку, не менш важливим є освітнє середовище щоденного перебування дитини у школі, класі, яке діє постійно і різноманітно.

У загальнонауковому значенні середовище – це сукупність природних і соціальних умов та впливів, що оточують людину [2]. В контексті нашого дослідження – це життєвий простір, який активно чи пасивно впливає на свідомість і почуття школяра, на його творчий розвиток. У працях О.Савченко знаходимо: «створення навколо дитини педагогічно доцільного середовища в класі, у школі загалом настільки важливо, що варто було б написати про це солідну книгу із посиланням на досвід наших славних попередників (А.Макаренко, В. Сухомлинський, І.Ткаченко, О.Захаренко та ін.), назвати адреси багатьох сучасних шкіл, де середовище спеціально проектується і використовується як могутній засіб виховання і творчого розвитку учнів» [5]. Усім, хто відвідував Павлиську школу, коли нею керував В.Сухомлинський, вражала педагогічна доцільність створеного колективом вчителів і громадою села середовища школи: предметного і соціального. В сучасних умовах колектив цієї школи докладає величезних зусиль, щоб зберегти і розвинути ідеї цілісного впливу освітнього середовища на розвиток творчих здібностей своїх вихованців. У молодших класах є уроки у «Школі під голубим небом», «Мандрівки до джерел слова», робота на шкільній ділянці, традиції вшанування матері, свято книги [5].

Плануючи організацію освітнього середовища в початкових класах необхідно брати до уваги теорію розвитку дитини, описану в працях багатьох вітчизняних і зарубіжних авторів (Е. Еріксон, Л. Виготський та ін.), які наголошували, що воно повинно відповідати розвивальним потребам дитини в соціокультурному контексті, виховання в неї таких якостей: працьовитості, ініціативності, автономності, довіри, вміння вчитися, бажання брати участь у виробленні спільних правил, розвиток і підтримка дружніх стосунків, співпраці, поваги до однолітків і вчителів, відповідальності та успішності. Молодший школяр має прямі чи опосередковані зв'язки з природним, соціальним, навчальним, ігровим, технологічним середовищами. Тому, коли йдеться про якість освіти, слід обов'язково враховувати формуючий вплив довкілля. Вихованість, навченість, творчий розвиток сучасної дитини – це результат не лише діяльності педагога, а й усіх перелічених середовищ.

У Концепції Нової української школи зазначено, що сучасне освітнє середовище – це система впливів й умов формування творчої особистості, а також можливостей її розвитку, які містяться в соціальному та просторово-предметному оточенні. Навчання будь-де, будь-коли, будь-яке, з максимальною користю особисто для кожного – таким воно має бути. Приміщення для молодших школярів повинні бути, перш за все, безпечним місцем, де діти відчуватимуть себе захищеними, де відбувається більшість навчальних видів діяльності, мають відображати філософію Нової української школи та освітню програму [4].

Вчителі-практики сьогодні зазначають, що ефективна інтеграція освітнього процесу може бути досягнута через організацію навчальних центрів

– осередків, які відображають навчальні потреби й інтереси дітей, а саме (орієнтовно): навчальний центр, центр відпочинку, центр творчості, ігровий центр, бібліотечний (читацький) центр, музичний центр, інформаційний центр тощо. Організація навчальних центрів здійснюється для забезпечення дослідницької діяльності дітей, формування самостійності, організації роботи дітей в парах, у малих групах, а також індивідуально. У навчальних центрах можна проводити різні види пізнавальної діяльності, тому вони мають містити різні дидактичні матеріали. У таких центрах діти безперечно творчо розвиваються.

Життя доводить, що в складних умовах, в умовах, що постійно змінюються, найкраще орієнтується, приймає рішення, працює людина творча, гнучка, креативна, здатна до генерування і використання нового (нових ідей і задумів, нових підходів, нових рішень). Творчість не виростає на порожньому місці, творчість — властивість, як правило, професіоналів своєї справи, які ефективно працюють у відповідній галузі. Творчість базується на розвинених мисленні та уяві, інтелекті. Проблема розвитку творчої особистості є однією з центральних в педагогіці, оскільки прогрес суспільства – це шлях постійної творчості, долання стереотипів і вироблення нових, нестандартних, часто несподіваних ідей, оригінальних підходів і шляхів до їх втілення.

Отже, освітнє середовище створюється для дитини і заради дитини. Це місце, де дитина проявляє себе, творчо розвивається, спілкується. У правильно створеному освітньому середовищі повинен бути баланс між навчальними видами діяльності, ініційованим педагогом та видами особисто творчої діяльності. Створене середовище повинно забезпечувати можливість дитини робити власний вибір, умови для розвитку та вдосконалення набутих практичних навичок, отримання нових знань, розвитку позитивного ставлення до інших.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень – К. : ЮРІНКОН ІНТЕР, 2008. – 1040 с.
3. Концепція «Нова школа. Простір освітніх можливостей» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>. – 40 с.
4. Нова українська школа: порадник для вчителя / Підзаг. ред. Бібік Н.М. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206с
5. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи / О.Я. Савченко. – К. : Генеза, 1999. – С. 27–31.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>